

fonètic en alguns NLL gascons, com *Souturou* muntanya del terme d'Asasp a la baixa Vall d'Aspa (P-Raymond, *D. Top. B-Pyr.*).

Sotejar. *Soter*; *sotera*, i probt. el cogn. *Soteres*; *soteri*, perquè es capbussa empaïtant els peixos (cf. el cast. *somormujo*) (cf. cast. *sotani*, *DAut.*, *DCEC/DECH* v, 268b59?)

El ll. vg. *SÜBTÜLUS (i baix llatí, Du C.), que ha deixat ben coneguda descendència oc., port., cast. i moss. (*DCEC/DECH* v, 260a1-55 i nn. 2 i 3),² també va perpetuar-se en català, amb el sentit principal de 'soterranis o baixos d'un edifici'. En el Continent en la forma *sòtol*, que ja apareix (amb *a* postònica, cf. cast. *sótalo/sótano*) en baix llatí: «*terras cum casas et solarios et subtalos*» a. 983 (*Cart. de St. Cugat*, I, p. 28); «*casale cum ipso solario et sotol qui ibidem est*», «*item in sotulo dicte domus; item in solerio; ---*» docs. ross. de 1158 i 1370 (*InvLC*). En el *Regimen Sanitatis* d'AVilanova-BSarriera (1306), amb absorció de la *-l* de *sòtol*: *sotos* 'soterranis' trad. *subsolaris* (*NCL*, II, 204.4).

Més tard el mot es va conservar en comarques esparses, del N., Centre i Sud, i més en la zona Ter-Alberes. El sentit s'ha desplaçat lleugerament. En els docs. dels Ss. X-XIV ja hem observat que el mot va aparèixer amb *soler* 'solar', donant-nos a entendre que no es tracta de criptes sinó d'estances arran de terra, poc o gens sota el nivell del sòl, de molt poca alçària, a manera de corrals i anàlegs: tals llocs són sovint sense sostre o amb un sostret provisional que aviat s'enderroca.

D'aquí que més tard *sòtol* passi a significar *aPragmàtiques* del S. XVII, *AlcM*), o simplement *b*) un solar o cós amb tanca i sense edificació. En l'acc. *a*) l'usà Verdaguier en l'esborrall de 1867 de l'*Atl.*: quan Alcides clava el fatal cop de clava a Calpe: «l'acer, que encén los ayres baixant, vol decantar; / mes, a sa mà rebelde, s'atterra, y la muralla / tallada fins al *sòtol*, obre reguera al mar» (iv, 14d; l'any 1877-8 refà el vers en «com fèrrea porta, s'obre de bat a bat al mar»): és doncs el basament del mur (sinònim aproximat de *sòcol*, però no pron. vulgar d'aquest, com sembla creure Bohigas, *Disc. Rece. Ac. B. L.*, p. 20, en el treball en què tan útilment assenyala el valor lexical i estilístic d'aquelles variants). En aquest sentit ho vaig oir en el Priorat: «Lo Molí de l'Escarrer ja no hi és però encara s'hi veuen les *sòtols*. —? —L'arrencada de les parets» (Porrera, 1936); *b*) 'cós, solar sense edificar' [1409, doc. de StColQ., *AlcM*]; «després de bastir-s'hi una casa, al costat hi va vendre *sòtus*, i encara hi va guanyar més que el que havia pagat» Mollet d'Emp. (1958), «caseta no, però hi tinc un *sòtu*» Banyoles (1964).

Ja va assenyalar aquests mots En Fc. de B. Moll, a afegir a *SUBTULUS del REW, 8401 (*AORBB* III, 69), i de més a més maestr. *sòto* «sòl de sac, de carro, de sàrria etc.», que vindrà d'aquí més aviat que de *SOT*, com també el nom del *Carre del sòto* a la vila de Peníscola (1961), car és on hi ha la vella presó: per

tant es tracta sempre de soterranis o de llocs pregons; 'empostissat d'un carro' maestr. CastPna. 'depressió per fer-hi la carbonera' tort., 'baixos d'una casa' Senterada, 'soterrani' Bocairent (*AlcM* s. v. *soto* i s. v. *sòtol*).

D'altra banda a Mallorca ens ha arribat en la forma heretada del mossàrab balear *sòtil*; és sabut en efecte que el mossàrab balear ha deixat moltes relíquies en *zil*, estranyes del cat. antic i continental: *bòtil*, *còssil*, *escàtil*, *ròtil* etc.: és versemblant que havent sentit els moros una forma mossàrab com *sótalo* (igual a cast. ant. *sótalo*, port. ant. *sótalo*), pronunciada, a l'àrabiga, *sótäl*, amb una *e* postònica oberta, mitjana o fins tancada, ho vagin catalanitzar en *sòtil*, ajudant-hi de més a més el timbre de la *l* àrabiga, que per contrast amb la velar catalana, ens sona quasi palatal. AMAlcover (*BDLC* IV, 233-4) constata que la forma *sòtil* és general a tot Mallorca, llevat de Fornalutx, on diuen *sòtul* (un de tants continentalismes de la vall de Sóller). «*Sòtil*: la part interior qui cobreix una casa, *techo*», *DFgra.*; «*sòtil*, piso, techo, sostre, el suelo que se pisaa», *DAG.*; «*sòl* d'una habitació superior» (Moll, *l. c.*); accs. complexes que hem de comparar amb les ambivalents de *TRESPOL* (*trebol*) i *SOSTRE*. Cf. Spitzer, *LexikK*, p. 122.

«En el gran celler de Son Torrella --- enmig d'una espaiosa estància quadrada, una alta i esbelta columna sobre la que descansen les creuades jàsseres qui aguanten els llenyans i les corbades del *sòtil*, a l'enfront del portal --- s'entreveu un arc de mig punt ---», «el cos negre d'homo, penjat del *sòtil*, qui s'engronsava a un racó del quarto ---», JoRosselló (*Manyoc*, 144, 51); «una quadra espaiosa com una boal, alta de *sòtil*, amb el bigam a la vista ---», «assolls o estables, de *sòtil* baix y porta estreta», MSOliver (*L'Hostal de la Bolla*, 18; *Obres* I, 264); «fileres de salons folrats de domàs, amb pintures fins als *sòtols*, plens de plata cisel·lada», Ll. Vilallonga (*Bearn*, x, 199); «en cada turgència de les parets, del trespol i del *sòtil*; en cada estalactita ---», MSOliver (*Ci. de Mall.*, 81.18). De la part de dalt de la casa, a Manacor, se'n diu *dalt-sòtols*. *Sòtilada*; *sòtilar*, *sòtilat*; *dessòtilar*.

És curiós que essent un menorquí com Moll el principal autor de l'*AlcM* doni *sòtil* com a només mall. (allí, a *AORBB* III i en el vocab. de la constr., *BDC* xxii), afirmant pràcticament que és estrany a Menorca; tanmateix no ho deu ser del tot, o almenys no era, si bé només en tinc notícia toponímica: a la costa de Maó hi ha, en efecte, el *Rincó de 'sòtil* al costat del qual hi ha la *Kõva Grán de 'sòtil*, no gaire lluny al SE. de la ciutat, cap a mig camí d'Alcaufà (1964); si és pròpiament nom de la cova, sembla donar a entendre que l'acc. menorquina era més semblant a l'etimològica, subterrània o a ras, que no la de Mallorca.

En canvi a Eivissa reapareix la variant en *so(l)*: *as sòtu* és el nom d'un passatge subterrani sota l'Acropolis d'Eivissa: en surt per l'E. i volta fins al Portal Nou; i *Es Soto Fosc* és un altre passatge subterrani que surt de l'Almudaina al *Soto* (1963).

Quant als representants romànics del mot, fora del